

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فضایل و احکام دهه اول ذی الحجه و قربانی

ارشادات رسول اکرم ﷺ در مورد فضیلت دهه اول ذی الحجه

عمل صالح در هیچ روزی از روزهای دنیا مانند ده روز اول ذی الحجه نزد خداوند محبوب نیست؛ صحابه کرام عرض کردند یا رسول الله، حتی جهاد در راه خدا؟! ارشاد فرمودند: حتی جهاد در راه خدا نیز به این درجه نمی‌رسد مگر آن مجاهدی که با جان و مال خود در راه خداوند خارج شود و برنگردد. (بخاری)

روزه گرفتن هر روز از دهه ذی الحجه برابر با روزه گرفتن یک سال است و زنده نگه داشتن هر شب از آن بهمانند زنده نگه داشتن شب قدر است. (مجمع الزوائد)

روزه گرفتن روز عرفه (نهم ذی الحجه) کفاره گناهان یک سال قبل و یک سال بعد می‌باشد. (مسلم)

در ده روز اول ذی الحجه به کثرت (سُبْحَانَ اللَّهِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) گفته شود. (طبرانی)

احکام تکبیرات تشریح

* خواندن تکبیرات تشریح یعنی خواندن (اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ، لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ، اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ الْحَمْدُ) یک بار متصل بعد از نمازهای فرض با صدای بلند بر هر نماز گذار (امام، مقتدی، مرد، زن، مسافر و مقیم) واجب است.

* شروع این تکبیرات از نماز صبح روز عرفه (نهم) می‌باشد و تا عصر روز (سیزدهم) ادامه دارد (جمعاً ۵ روز = 23 نماز).

زنان تکبیرات را آهسته بگویند. مسبوق بعد از کامل کردن نمازش تکبیرات تشریح را با آواز بلند بخواند.

برخی از مردم فکر می‌کنند سه بار گفتن تکبیرات تشریح واجب است، این قول صحیح نیست و فقط یک بار با صدای بلند گفتن لازم است.

برخی از مردم تکبیرات تشریح را آهسته می‌گویند در حالی که تکبیرات باید با صدای بلند گفته شود.

سنت‌های عید قربان

غسل کردن، خوشبو و عطر زدن، تا بعد از نماز عید چیزی نخورند، خواندن تکبیرات با صدای بلند در مسیر راه تا عیدگاه و تغییر مسیر در هنگام برگشت از جمله سنت‌های عید قربان هستند.

روش ادای نماز عید

نماز عید مانند دو رکعت نماز صبح ادا می‌شود با این فرق که در ابتدا، نیت نماز عید را می‌کنند و بعد از بستن دستها (سبحانک اللهم و بحمدک...) خوانده می‌شود، بعد از خواندن آن، امام به همراه مقتدیان سه تکبیر با بلند کردن و رها کردن دستها می‌گویند و سپس دستها را می‌بندند، امام قرائت می‌خواند و رکعت اول را تکبیل می‌کنند.

در رکعت دوم بعد از پایان قرائت، سه تکبیر با بلند کردن و رها کردن دستها می‌گویند و با تکبیر چهارم به رکوع می‌روند (نکته: تکبیرات زوائد در رکعت اول قبل از قرائت و در رکعت دوم بعد از قرائت گفته می‌شوند) و سپس نماز را کامل می‌کنند، بعد از نماز امام دو خطبه می‌خواند.

فرموده‌های رسول اکرم در فضیلت و اهمیت قربانی

* خرج کردن مال در هیچ جایی نزد خداوند به مانند حیوانی که در روز عید قربانی می‌شود محبوب نیست.

* هیچ عمل انسان در روز عید قربان به پایه قربانی نمی‌رسد؛ مگر رفت و آمد و نیکی به خویشاوندان { خصوصاً اقوامی که با آنها قطع رابطه کرده است؛ (طبرانی)

* «کسی که توانایی قربانی را داشته باشد و قربانی نکند، هرگز به عیدگاه ما (مسلمانان) حاضر نشود.» (الترغیب)

* «در مقابل هر تار موی از بز و هر تار پشمی از گوسفند، یک نیکی به قربانی کننده می‌رسد.» (الترغیب)

* اگر شخصی برای افراد دیگر مانند: پدر، مادر، استاد و پیامبر قربانی کند، به هر دو ثواب کامل قربانی می‌رسد.

* مستحب است افرادی که توانایی دارند از طرف آن حضرت صلی الله علیه و سلم نیز قربانی بکنند؛ زیرا آن حضرت یک گوسفند از طرف خود و یک گوسفند از طرف امت قربانی می‌کرد.

قربانی بر چه کسانی واجب است؟

بر هر مسلمانی که مقیم و مالک نصاب باشد قربانی واجب است.

مالک نصاب:

به کسی که در روزهای عید، به غیر از منزلی که در آن سکونت دارد و وسیله‌ای که برای استفاده‌اش است و به غیر از لباس و ظروف و دیگر ضروریات زندگی‌اش، اموال او به حد نصاب زکات که ۲۰ مثقال شرعی معادل ۴۷۹/۸۷ (هشتاد و هفت گرم و چهارصد و هفتاد و نه سوت) یا قیمت این مقدار طلا برسد صاحب نصاب گفته می‌شود.

* در نصاب قربانی، گذشتن یک سال بر مال شرط نیست.

* قربانی بر فقیر و مسافر واجب نیست؛ اما اگر قربانی کردند اجر کامل به آنها می‌رسد.

* زنی که قیمت زیورات و دیگر اموال غیر ضروری‌اش به حد نصاب فوق برسد قربانی بر او نیز واجب است اگرچه ازدواج نکرده باشد.

* برای وجوب قربانی ازدواج شرط نیست.

* اگر سرمایه پدر و فرزندان بالغ مشترک باشد و در صورت تقسیم به هر یک به اندازه نصاب کامل یا بیشتر برسد پس بر هر کدام از پدر و فرزندان، جداگانه قربانی واجب است.

* اگر زن و شوهر هر دو دارای نصابند پس بر هر یک جداگانه قربانی واجب است.

* اگر پسر یا دختر به بلوغ رسیده باشند و به اندازه نصاب مال داشته باشند پس بر آنها نیز قربانی واجب است.

* اگر پدر وفات کرد و ارث تا کنون بین ورثه تقسیم نشده بود و سرمایه به قدری بود که اگر در میان ورثه تقسیم کرده می‌شد آنها به حد نصاب می‌رسیدند پس در این صورت بر هر یکی از آنها قربانی واجب است.

* بر نابالغ قربانی واجب نیست.

فضایل واحکام قربانی

نمایی از مدرسه عین العلوم گشت

درمقابل هرتار موی از بزو هرتار پشمی از
گوسفند، یک نیکی به قربانی کننده
میرسد. (الترغیب)

روزه گرفتن هر روز از دهلی ذی الحجه برابر با
روزه گرفتن یک سال و زنده نگه داشتن هر
شب از آن بمانند زنده نگه داشتن شب قدر
است. (مجمع الزوائد)

دارالافتاء عین العلوم گشت (سراوان)

09907004042

www.sunnatonline.org

روش قربانی کردن گوسفند

✽ قربانی کننده ابتدا نیت خود را از قربانی فقط رضای خداوند قرار دهد و هر نیت دیگری از جمله: گوشت خوردن، دفع طعنه مردم، ریا و سُمعه را از قلب خود دور کند:

✽ چاقورا به خوبی و دور از چشم حیوان تیز کند؛

✽ دست و پاهای حیوان را (به غیر از یک پا) ببندد؛

✽ حیوان را بر پهلو چپ، رو به قبله بخواباند و رخ خود را نیز به سمت قبله نماید؛

✽ با دست راست با گفتن (بسم الله، الله اکبر) حلقوم، مری و دو رگ خون را قطع کند و بیشتر از آن نَبْرَد و نخاع حیوان را هم قطع نکند بعد صبر کند تا حیوان جان دهد و سرد شود، قبل از ذبح این دعا را بخوانند: (اللَّهُمَّ هَذَا مِنْكَ وَكَرَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ، لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوْلُ الْمُسْلِمِينَ، بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ. اللَّهُمَّ تَقَبَّلْ مِنِّي.)

وقت قربانی

✽ وقت قربانی در جایی که نماز عید برگزار می شود بعد از نماز عید است؛ اگر کسی قبل از نماز عید قربانی را ذبح کند صحیح نیست؛ اما در جایی که نماز عید برگزار نمی شود، وقت ذبح بعد از دمیدن صبح صادق روز عید است و می تواند قربانی را ذبح کند.

✽ در سه روز یعنی: اول، دوم و سوم عید می توان قربانی کرد؛ اما روز اول افضل است و در دو شب (ما بین سه روز) نیز ذبح حیوان جایز است.

✽ کسی که قربانی بر او واجب بود و در ایام عید بنا بر دلایلی نتوانست قربانی کند، این واجب از او ساقط نمی شود و باید بعداً قیمت قربانی را صدقه کند.

✽ افرادی که بر آن ها قربانی واجب بوده و یک سال یا چندین سال به هر علتی ندانستن مسأله یا غفلت - قربانی نکرده اند باید سال های گذشته را محاسبه و برای هر سال جداگانه پول یک قربانی را صدقه نمایند (مصرف قربانی مصرف زکات است).

منابع: رد المحتار مع الدر المختار، الفتاوی العالمگیریة، الفقه الإسلامی وأدلته، الهدایة، تحفة الفقهاء، أحسن الفتاوی و ...

قربانی حیواناتی که دارای عیوب زیر باشند جایز نیست

۱. هر دو چشم یا یک چشم حیوان نابینا باشد.
۲. حیوان به گونه ای فلج باشد که خودش نتواند به محل ذبح برود و همچنین حیوانی که بر سه پا راه می رود و پای چهارم را اصلاً بر زمین نمی گذارد.
۳. به اندازه ای لاغر باشد که مغز استخوانش خشک شده باشد.
۴. نصف دندان ها یا بیشتر از نصف افتاده باشد و نتواند بجرد.
۵. مادرزادی گوش نداشته باشد یا یک گوش داشته باشد، یا نصف گوش یا بیشتر از نصف قطع شده باشد.
۶. مادرزادی دم نداشته باشد یا نصف یا بیشتر از نصف دم یا ذمبه قطع شده باشد.
۷. بینی اش قطع شده باشد.
۸. سر هر دو پستان یا یک پستان قطع شده باشد یا پستان خشک شده باشد یا به علت مشکل در پستان شیر کلاً خشک شود یا پستان به گونه ای زخمی باشد که نتواند بچه را شیر بدهد.
۹. خنثی (حیوانی که نر و ماده بودنش معلوم نشود).
۱۰. حیوانی که فقط مدفوع می خورد.
۱۱. شکستگی شاخ در حدی باشد که به مغز برسد.
۱۲. حیوانی که زبانش بگونه ای قطع باشد که نتواند علف بخورد.
۱۳. حیوانی که مریضی اش ظاهر باشد.
۱۴. حیوانی که دیوانه باشد و دیوانگی اش او را از چریدن و علف خوردن بازدارد.
۱۵. حیوانی که مبتلا به گری بوده و بسیار لاغر باشد.
۱۶. گوسفندی که به علت ضعف نتواند بجماش را شیر دهد.

احکام قربانی

قربانی گوسفند و بز یک ساله، گاو و دو ساله و شتر پنج ساله جایز است. اگر جنبه بزه شش ماهه یا بیشتر از شش ماهه به اندازه ای بزرگ باشد که در میان گوسفندان یک ساله تشخیص داده نشود، پس قربانی آن نیز جایز است. هفت نفر می توانند در قربانی شتر یا گاو با هم شریک شوند به شرطی که نیت همه آنها قربانی یا نیت عبادی دیگری مانند عقیده نذر و ... باشد.